

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), (jud. Gh. Stratulat)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, V. Cotorobai, I. Țurcan)

DECIZIE

27 mai 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Melekhina Galina, reprezentată de avocatul Marin Popa,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Tvorogova Prascovia către Melekhina Galina, intervenient accesoriu, notarul Mardari Alexandru și Bejenari Svetlana cu privire la recunoașterea nulității testamentului, recunoașterea dreptului la patrimoniul succesoral,

împotriva deciziei din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Tvorogova Prascovia, casată hotărârea din 04 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă,

c o n s t a t ă :

La 30 iunie 2017, Tvorogova Prascovia s-a adresat în instanță cu cerere de chemare în judecată către Melekhina Galina, intervenient accesoriu notarul Mardari Alexandru și Bejenari Svetlana cu privire la recunoașterea nulității testamentului, recunoașterea dreptului la patrimoniul succesoral.

În motivarea acțiunii a invocat că, la 01 aprilie 2016, notarul Mardari Alexandru a întocmit și a autentificat pe numele pârâtei testamentul conform căruia defunctul Tvorogov Mihail, a testat toată averea ce-i va aparține în ziua încetării lui din viață, inclusiv, apartamentul din str. XXXX, ap. XX, mun. Chișinău, Galinei Melekhina.

A menționat că succesori legali după decesul lui Tvorogov Mihail, au devenit reclamanta Tvorogova Prascovia și fiica acesteia Bejenari Svetlana, prin urmare

testamentul urmează a fi recunoscut nul, deoarece a fost întocmit de notar cu încălcarea formei testamentului, încălcarea legislației în vigoare.

Reclamanta a menționat că Tvorogov Mihail, la momentul întocmirii și semnării testamentului avea peste 87 ani, era grav bolnav și avea nevoie de îngrijire permanentă, suferea de probleme cu auzul, avea probleme cu memoria, nu își conștientiza și dirija acțiunile.

A mai indicat că lui Tvorogov Mihail, nu i-a fost citit textul testamentului, nu i-a fost explicat sensul și importanța testamentului întocmit, la autentificarea testamentului, notarul nu a verificat conținutul cu intențiile reale ale lui Tvorogov Mihail, martori la întocmirea și semnarea testamentului nu au fost invitați, astfel a fost încălcată forma testamentului prevăzută de art.art.1458 - 1464 Cod Civil.

În perioada în care a fost întocmit testamentul, au avut mare nevoie de ajutorul unei terțe persoane, atât material, cât și fizic, situația familială fiind la momentul dat foarte dificilă. Drept urmare acestor circumstanțe Melekhina Galina și-a propus ajutorul său, în schimbul întocmirii testamentului.

Astfel, la 01 aprilie 2016, a fost invitat la domiciliu notarul public Mardari Alexandru, care a dat citirii unui document, însă conținutul acestui document nu l-au conștientizat.

În viziunea reclamantei ea este unicul moștenitor legal după decesul soțului, Tvorogov Mihail, deoarece fiica Bejenari Svetlana, a refuzat partea ei de succesiune în folosul lui Tvorogova Prascovia. Mai mult, nu are încredere în Melekhina Galina, și din cauza stării de sănătate nu pot conlocui împreună.

În fața instanței de judecată reclamanta a solicitat recunoașterea nulității testamentului semnat de Tvorogov Mihail și autentificat de notarul Alexandru Mardari la 01 aprilie 2016 și recunoașterea dreptului reclamantei la succesiunea rămasă după decesul la 01 ianuarie 2017 a lui Tvorogov Mihail.

Prin hotărârea din 04 iunie 2019 a Judecătorei Chișinău (sediul Centru) acțiunea a fost respinsă.

În motivarea soluției sale instanța a reținut că, la momentul autentificării testamentului nominalizat, Tvorogov Mihail, nu era declarat incapabil sau limitat în capacitate de exercițiu printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă conform art. 24 alin. (1) din Codul civil. Corespunzător, instanța a determinat că capacitatea de exercițiu deplină a lui Tvorogov Mihail, la momentul autentificării testamentului o confirmă și informația prezentată de Asociația Medicală Teritorială Centru, conform căreia Tvorogov Mihail, nu suferea de careva boli ce i-ar îngradi capacitatea de exercițiu, iar medicamentele ce i-au fost administrate nu puteau influența capacitatea de exercițiu și boala pacientului nu putea duce la careva patologii psihice, fapt ce denotă că, acesta putea înțelege și conștientiza acțiunile sale și acționa cu discernământ neafectat.

Prin decizia din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Tvorogova Prascovia, casată hotărârea din 04 iunie 2019 a

Judecătoria Chișinău (sediul Centru) și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă.

A fost recunoscut nul testamentul nr. 6490 din 01 aprilie 2016 semnat de Tvorogov Mihail și autentificat de notarul Mardari Alexadru la 01 aprilie 2016.

A fost recunoscut dreptul lui Tvorogova Parascova la patrimoniul succesoral, rămas după decesul lui Tvorogov Mihail, decedat la 01 aprilie 2017.

Pentru a decide astfel instanța de apel a reținut că, potrivit materialelor cauzei testatorul Tvorogov Mihail, în vârstă de 87 ani la data întocmirii testamentului, suferea de cataractă și de scăderea auzului, fapt expus în cartela medicală a acestuia, concluziile medicale respective instituind dubii referitoare la aptitudinea lui Tvorogov Mihail de a realiza acțiunile sale și de a semna testamentul în urma citirii acestuia (personal sau prin notar), caz în care se impunea realizarea procedurii speciale prevăzute de Lege.

Totodată instanța de apel a concluzionat că, testamentul contestat este lipsit de cauză, deoarece cauza de care s-a ghidat Tvorogov Mihail la întocmirea testamentului contestat a fost, de fapt, alta decât testarea averii, ci întreținerea sa și a familiei sale pe viață. În consecință, testamentul contestat a fost întocmit contrar exigențelor față de formă, cât și față de conținut, acesta fiind lipsit de cauză, concluzie ce denotă nulitatea absolută a acestui testament.

La 10 februarie 2020, Melekhina Galina, reprezentată de avocatul Marin Popa, a declarat recurs împotriva deciziei din 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la pronunțarea deciziei a apreciat în mod arbitrar probele.

Prin încheierea din 06 mai 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Melekhina Galina, reprezentată de avocatul Marin Popa, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 19 decembrie 2019, expediată părților la 02 februarie 2020, astfel recursul declarat la 10 februarie 2020 a fost depus cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să

răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacra verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Melekhina Galina, reprezentată de avocatul Marin Popa, întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că, temei pentru adresare în instanță a servit faptul întocmirii unui testament de către defunctul Tvorogov Mihail, soțul reclamantei, pe numele Galinei Melekhina. Astfel, nefiind de acord cu testarea averii, inclusiv apartamentului, Tvorogova Parascovia a depus o acțiune de recunoaștere a nulității testamentului pe motiv că defunctul la momentul întocmirii testamentului avea o vârstă înaintată, era grav bolnav, având probleme cu auzul, memoria și nu putea dirija acțiunile sale. Mai mult, a invocat că notarul a încălcat forma cerută de lege pentru testament.

După cum a fost menționat supra, prima instanță a constatat că din probele prezentate de părți și administrate în cadrul dezbaterilor judiciare nu a fost demonstrat lipsa de discernământ a defunctului la momentul întocmirii testamentului și ca urmare nu a fost răsturnată prezumția de legalitate și valabilitate al acestuia.

Totuși, după examinarea cauzei în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, supunând unei analize datele din cartela medicală a defunctului, a ajuns la concluzia că starea sănătății ultimului în momentul întocmirii testamentului trezește dubii referitor la aptitudinea de realiza acțiunile sale, caz care impune o procedură specială prevăzută de Lege.

Colegiul lărgit atestă că sub acest aspect, decizia instanței de apel este eronată, iar concluziile instanței sunt bazate pe administrarea arbitrară a probatoriului.

În conformitate cu prevederile art. 148 alin. (1) al Codului de procedură civilă, pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artisanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu. Actele reviziei ori ale inspecțiilor

departamentale, precum și raportul scris al specialistului, nu pot înlocui raportul de expertiză și nici exclude necesitatea efectuării expertizei în aceeași problemă.

Colegiul lărgit evidențiază că, deși instanța de apel a cercetat și a analizat copia cartei medicale a defunctului, aceasta nu putea să tragă concluzii asupra stării sănătății lui Tvorogov Mihail în momentul întocmirii testamentului, subrogând astfel calitatea de specialist și/sau expert în domeniu, or pentru stabilirea discernământului defunctului în baza documentelor medicale sunt, cu certitudine, necesare cunoștințe speciale în medicină. Din acest raționament, reținând circumstanțele specifice speței, stabilirea circumstanțelor cu privire la aptitudinea de realizare a acțiunilor defunctului a fost posibilă doar prin numirea unei expertize, la cererea părților sau de către instanță din oficiu, ceea ce la caz nu a avut loc.

În situația creată, instanța de recurs va însuși concluziile primei instanțe cu privire la faptul că, reieșind din probele prezentate de părți nu este posibil de constatat dacă Tvorogov Mihail nu-și dirija acțiunile sale, mai mult reținându-se că defunctul nu s-a aflat la evidența medicului psihiatru, iar la întocmirea testamentului ”față în față” cu notarul, ultimul intenționat a recurs la discuții cu subiecte diverse pentru a înlătura dubiile cu privire la capacitatea testatorului de a-și expune voința. Astfel, notarul a stabilit cu certitudine că, Tvorogov Mihail nu avea deficiențe fizice vizibile ce l-ar împiedica să citească și să semneze personal, fapt care exclude procedura specială de prezența martorilor la întocmirea testamentului, Tvorogov Mihail era cărturar, putea să citească și să scrie personal cu respectarea gramaticii, și în special, nu prezenta semne de dereglări psihice, tranzitorii sau temporare.

În coerența celor expuse, Colegiul lărgit atestă că, dubiile instanței de apel referitoare la discernământul valabil și neafectat a defunctului la momentul întocmirii testamentului sunt neîntemeiate atât juridic cât și faptic, iar prin prisma prevederilor art. 130 al Codului de procedură civilă, prezumția legalității și valabilității actului notarial, nu a fost răsturnată.

În aceeași ordine de idei, sunt neîntemeiate și concluziile instanței referitoare la cauza actului juridic, or reieșind din cererea scrisă personal de către Tvorogov Mihail, voința acestuia a fost de a întocmi un testament pe numele recurenteii, iar de către notar i-a fost explicată posibilitatea întocmirii unui contract de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață, însă acesta a refuzat, motivând că dobândirea dreptului de proprietate asupra apartamentului trebuie să aibă loc doar după decesul testatorului, ceea ce a condiționat întocmirea testamentului.

Concluzionând asupra celor expuse, instanța de recurs nu întrevăde motive viabile de anulare a testamentului. În fine, hotărârea primei instanțe la caz este corectă, întemeiată juridic și faptic, iar careva temeieri de casare al acesteia nu au fost depistate

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău cu

menținerea hotărârii din 04 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Melekhina Galina, reprezentată de avocatul Marin Popa.

Se casează decizia 19 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

Se menține hotărârea 04 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Tvorogova Prascovia către Melekhina Galina, intervenient accesoriu, notarul Mardari Alexandru și Bejenari Svetlana cu privire la recunoașterea nulității testamentului, recunoașterea dreptului la patrimoniul succesoral.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu